

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 20 korona, fél-
évre 10 korona. Egyes szám ára 50 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium.
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Elnöki megnyitó beszéd.

Írta és elmondta: Nyiregyházán az egyházmegyei közgyűlés megnyitáskor Görömbei Péter esperes.

A forrongó világban olyan (bolsevikizmus) elméletek, olyan szociális irányzatok kezdenek felülkerekedni, melyek pusztulással, megsemmisítéssel fenyegetik a kultúra, a tudomány, a műveltség minden eddigi alkotásait: melyek nem fejlődést, nem haladást, hanem visszaesést és pusztulást jelentenek. Ennélfogva bármilyen becses és drága az idő, ha már egyszer Isten segítségével, éppen kulturális, humanitárius, valáserkölesi, esetleg közigazgatási ügyeink intézése végett összejöhettünk, egy kevés időre meg kell állapodnunk; körül kell magunkon tekintenünk; egy rövid, egy futólagos szemlét kell tartanunk *multunk*, *jelenünk* és a közeli *jövő* felett! Erre indíthat bennünket mindnyájunkat, engemet magamat, különösen főtiszteletű püspök úrnak egy közelebb a Hivatalos Értesítőben megjelent körlevele is... (1424—1918.) „Arról van szó — így ír a főtiszteletű püspök úr — hogy az orosz fogságból már eddig is hazatért foglyaink lelkében, odakint a messze idegenben, kárhózat, világot felforgató eszméket oltottak be s közülük a gyöngébbeket, a hiszékeny, gyenge lelkeket arra tüzelték, hogy idézzék fel idehaza is azt a katasztrófát, mely szerintük a háború végét, minden józanul gondolkodó egyén szerint azonban a világ még megmaradt kulturájának, hitének s a szebb jövő fundamentumának teljes összeroppanását jelentené... „Middón tehát — így folytatja Baltazár Dezső püspök úr — lelkem minden szeretetével, de ugyanakkor el nem titkolható aggodalmával is tekintek hazatérő, sokat szenvedett hős fiaink érkezése elé, szeretettel kérem lelkésztestvéreimet, hogy a gyülekezetük körébe visszatérő hadifoglyokat a legteljesebb és leghűségesebb lelkipász-

tori gondviselésükbe, mint szerető atyai karokba fogadni siessenek. Gyámolítsák az erőtelent, vigasztalják a csüggedőt; oktassák a félrevezetettet; s az evangéliom fényességével mulogassák előttük az igaz hazaszeretet s hű kötelességteljesítés egyenes és becsületes útját. Kiváló gondoi fordítván az esetleg tapasztalható lévtanokra, igyekezzenek annak gyógyszerét egyénenként megkeresni és alkalmazni... „hogy oltalmaztassék meg a veszedelmes járványtól egészséges természetű, hazaszerető ember, e nehéz idők kötelességei teljesítésében tisztalelkű népünk.”

Kétségtelen dolog nagytiszteletű és nagyságos egyházmegyei közgyűlés, hogy a világháború kezdete óta és folyama alatt igen sok viszontagságon mentünk keresztül; azonban a jelek azt mutatják, hogy a közeli és még a távolabbi jövőben is súlyos felelősség és munka várakozik reánk, még az óhajtott és eljövendő béke napjaiban is. A gyűanyag — ha kívülről nem szaporodik is — már itthon is meg van; meg van t. i. az élelmezési — a munkás, a keresleti, a segélyezési eljárás és a front mögötti szabadságolási viszonyokban. És ezek a jelek: az elégtelenség, a zúgás, a morajlás, a keserű hangok azt mutatják, hogy vulkánok felett járunk... Valóban salamoni bölcseségre, kigyói okosságra, galamb szelídség mellett prófétai előrelátásra, apostoli buzgóságra lesz szükségünk, hogy a szirtek közt békésen átevezzünk, megállhassunk s magunkat és a reánk bízottakat megoltalmazhassuk s megtarthassuk!

Nekünk református lelkipásztoroknak; sőt az általunk vallott *egyetemes papság elvénél fogva*, mint református keresztyén embereknek mindnyájunknak — ha valaha, most igazán kötelességünk — istenországának építése; a híveknek az istenországi polgárságra való nevelése; hogy t. i. környezetünkben az emberek istenfélők, emberszeretők, törvénytisztelők, val-

lások, erényesek, tisztaéletűek, szorgalmasak, munkások, takarékosak, szerző emberek, a kultura minél magasabb fokára eljutni törekvő emberek legyenek; mivel ha ilyen elemekből fog állani az emberi társadalom, akkor megelégedett és boldog lesz az egyes család, az egyházi és polgári társadalom, a Haza és a Nemzet, s akkor könnyű, szép, kellemes, gyönyörűsége és kívánatos lesz az egész földi élet. Ezeknek a magasztos emberi és keresztyéni erényeknek és nemes tulajdonságoknak melegágya, letéteményese az egyház, a templom és a jó keresztyén szellemben vezetett iskola; sőt a mi összejövetelünk és tanácskozásaink is, nagytiszteletű és nagyságos egyházmegyei közgyűlés!

Mert mi, sem itt, sem otthon gyülekeztünkben nem hivatalnokok, nem tisztviselők, hanem próféták, apostolok vagy legalább is lelkipásztorok, lelkiatyák vagyunk, azoknak kell lennünk, akiknek kötelességünk a ránk bízottakat, a híveket, egyházunk tagjait nevelni, erősíteni, nemesíteni; a jó, a szép, igaz, nemes, istenes és szent dolgokban előbb-előbb vinni, nemcsak szóval, tanítással, intéssel és buzdítással, hanem úgy, amint Pál apostol követeli, t. i.: „*a hívőknek légy példa a beszédben, a magaviseletben, a szeretetben, a lélekben, a hitben, a tisztaságban.*” (1. Tim. 4, 12.) De nem is csak Pál apostol hanem Jézus maga is azt mondja: a nevezetes hegyi beszédében, hogy: „*ti vagytok a földnek sava... a világnak világossága. Úgy fényljetek a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák a ti jócselekedeteiteket és dicsőítsék a mennyei atyát.*” (Máté 5, 13—16.) Íme tehát nemcsak a főtisztelendő püspök úr, nemcsak Pál apostol, hanem Jézus maga szabja ki teendőnket, cselekedeteink és működésünk irányát s felelősségünket, nem is szólva most arról, hogy mi református lelkipásztorok, református emberek mivel tartozunk hazánknak és nemzetünknek. Szem elől nem tévesztendő föl, hogy reánk a közei s távolabbi jövőben is súlyos kötelességek várakoznak.

Csak még egyet! Főtiszteletű Nagy Károly úr, az erdélyi református egyházkerület új püspöke székfoglaló beszédében paptársaihoz így szólott: Ki — a faluba! Ottan még sok romlatlan lélekkel találkozhatunk; ott még sok jót lehet tenni!... Mert a városokban szociáldemokrácia, kozmopolitizmus, anarchia, atheizmus, nihilizmus stb. stb. kapnak lábra. Az ilyeneknek már se Isten, se haza, se isteni, se emberi törvény nem imponál!... Ezek lázas türelmellenséggel hajszolnak — mert hiszen ha a jobb sorsot keresnék!? ez természetes — de hajszolnak elérhetetlen, megvalósíthatatlan ál-

mokat, utópiákat... mint Oroszországban csinálják, ami elég elrettentő példa!... A mi működésünk főterrénuma, tehát a falu, a nép, ez a még romlatlan elem... Törekedjünk azért nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlés, Isten iránt, embertársaink, hazánk iránt tartozó kötelességeinket, főleg e nehéz időkben, tőlünk telhetőleg teljesíteni; tanítással, buzdítással, jó példaadással előljárni, hogy bármikor nyugodt lelkiismerettel mondhassuk el: megtettük mind, amivel csak tartozánk; hogy a hazát, az emberiséget fenyegető veszély elhárításában nekünk is részünk legyen! Tartsuk szemünk előtt Czernin gróf szavait: „*minden ember a felelősen legyen, akkor győzni fogunk!*” Nem feledve még a nehéz időkben sem, hogy: *nincs veszve bármi sors alatt ki el nem csüggedett!*...

Egyház

A debreczeni egyházmegye

1918 április 9-én tartotta meg Debreczenben, a debreczeni egyház tanácstermében tavaszi közgyűlését Dávidházy János és Fráter Barnabás elnöklete alatt. Őt tanítónó eskütétele után dr. Miskolczy Pál újonnan választott világi tanácsbíró is letette az esküt; vallása, egyháza mellett vállalták a szép reménykedést keltő beszéddel köszönte meg a bizalmat. Reménykedésünk, jól esik hi nünk, nem szégyenül meg. Egyebek között dr. Kenessey Béla püspök elhunytá alkalmából részvétének, Nagy Károly püspökké választása felett örömeinek adott kifejezést. H. Nagy Lajos tanítóképviselőt igazolta. Reményli, hogy ezután a debreczeni egyház számadását kellő időben felülvizsgáltathatja.

Örvendetes tudomásul vette berettyóújfalui polgári leányiskolájának fejlődését, erősödését, virágzását és az újonnan tett szép összegű adományokat; az intézet részére fundált 4 alapítvány alapítólevelét megerősítette, amik közül kiemelkedik dr. Reichenberger Fülöp nyugalmazott városi orvos 1000 koronás alapítványa és a Tardy György újfalui birtokos értékes csengő-adománya. Mindezekért köszönetet mondott. Az iskola 1918—19-ik évi felesleggel záruló költségvetését megerősítette. Sajnálattal emlékezett meg arról, hogy az igazgatótanács ügyvezető elnöke: Csernák Béla, az iskola kezdeményezője, lelkes és buzgó faktora, Nagyváradra távozik. — Stólára vonatkozó javaslata: lelkészi: imádságos temetésnél: 6 K, orációsnál: 8 K, predikációsról: 12 K, esketésnél: 4 K, keresztelésnél: 2 K, a templomban, háznál ezeknek kétszerese; kántori: énekszós temetésnél: 3 K, lelkészi szolgálattal is végzettnél: 6 K. Felkéri az egyházkerületet, hogy a stóláknak, a kor

követelményei szerint való felemelését rendelje el, úgy azonban, hogy a legalacsonyabb stóla az előbbeniéknél kevesebb ne lehessen. Hogy az igazgatótanítók egységes és címek szerinti évvégi jelentést tehessenek, felhívja a tanügyi bizottságot, hogy készíttessen mintát.

A lelkészi gyámintézet pénztárából az 1918. évre is megszavazott háborús segély címén az özvegyeknek 200—200, az árváknak 50—50 koronát, amit előleges félévi részletekben vehetnek fel. Szomorú háborús jelenség gyanánt állapítja meg, hogy sok egyház, az adókulcsot itt-ott még 100%-kal is kénytelen emelni, hogy a legszükségesebb kiadásokat teljesíthesse. Ezt a szomorúságot némileg felderíti az, hogy a reformáció 400-dik évfordulója alkalmából, több egyházban, igen szép alapítványokat létesítettek. Helyesléssel vette tudomásul, illetőleg megerősítette a dancsházai egyház ama határozatát, mely szerint a terményjavadalom a lelkész számára pénzül fizeti ki a maximális, illetőleg minden év október 1-én érvényes napi árban ama díjlevél szerint, amelyre megválasztott. A tanítói díjlevél érintetlenül marad, abból az okból, mivel a tandíjpótló, valamint fizetékiegészítő államsegély annak az alapján lett megállapítva; de az egyház kérelmezni fogja a konventtől a tanítói javadalom ama részének, amely nem tandíjból folyt be, az újabb évi adás-vétel megerősített. Elvárja az egyházmegyébe belépő lelkészek-től, segédlelkészek-től, tanítóktól és tanítónőktől, hogy az esperes úrnál, a tanítók, tanítónők még az eskütétel előtt, bemutatkozzanak, tisztelegjenek. Ne is emlegessünk egyebet: illendőség kérdése is. Őt bírósági ügy került a zöld asztalra. Benső meggyőződéssel hozott bírósági ítélet, ha mindjárt anyagi érdekeinket érinti is, csak nem ingatja talán meg apáink hitéhez, — melyben neveltetünk és felnevelkedünk, — való ragaszkodásunkat. Mi jó véleményt és bizodalmat táplálunk!

Foglalkozott egyházmegye és pedig a gyűlés kezdetén, feszült figyelem és érdeklődés között, a Zoványi-féle ügyel. A bárándi lelkészi kör vallástétele és kérelme is, meg az egyházmegye határozata is már megjelent egyházi lapjainkban. Vajha az aggodalmaskodó lelkek megnyugvására oldódnék meg ez a sokónkat fájdalmasan érintett és izgalomba hozott ügy. Annyit még meg kell mondanom, hogy az én tudomásom szerint a vallástétel sem a lelkes készítője (F. Varga Lajos), sem az egyházmegye részéről bárki más ellen semmiképen nem irányult.

Veress Bálint.

Iskola

Református tanítóképző-intézet Mezőtúron.

Azon emlékek közé, melyek a reformáció 400 éves évfordulójának megörökítését célozzák, méltán sorakoznak egy új református tanítóképző-intézet, melyre úgyis nagy szükség van a jelenben és még nagyobb szükség lesz a jövőben.

Ez a gondolat érlette meg a tervet a mezőtúri egyházköztségben egy új református tanítóképző létesítésére sa presbiterium legutóbbi gyűlésén, melyen Kónya Gábor lelkész e tárgyban beadott indítványát vették tárgyalás alá, *egyhangúlag* ki is mondták, hogy kívánatos Mezőtúron egy református tanítóképző felállítása és fölterjesztésben kérnek e célra a felsőbb hatóságoktól erkölcsi és anyagi támogatást.

E hatóságok közül az egyházmegye támogatása — mivel a presbiteri gyűlésen hevesnagykunsági esperes is jelen volt — nem kétséges. De nem lehet kétséges az egyházkerületé sem, mert hiszen református tanítóképzőre nem az egyes egyházaknak, hanem inkább az egyetemes egyháznak s így elsősorban magának az egyházkerületnek van inkább szüksége és minden ily irányú törekvés pártolásának és segélyezésének az elsők között kell helyet foglalnia.

Maga a szakfelügyelő — aki a debreczeni intézet párhuzamos osztályokkal való kibővítését böles előrelátással csak nem régen vitte keresztül — tudja a legjobban, hogy ezáltal a szükséglet teljesen fedezve nemcsak, csak a régi ienetiien állapoton mutatkozik némi könnyítés. Mezőtúrt pedig úgy földrajzi, mint egyébként is kedvező fekvése (a közelben tanítóképző-intézet nincs, körül van véve gimnáziumok és polg iskolák egész tömegével), továbbá a helyi körülmények — református szellem, iskolaépület, internátus stb. — legalkalmasabbá teszik az új református tanítóképző-intézet felállítására.

Reméljük azért, hogy a túriak ez irányban nagy lelkesedéssel megindított mozgalma a felsőbb hatóságoknál mindenütt megértéssel találkozik és az ő segítségükkel minél előbb megvalósulhat e szép terv református tanügyünk újabb dicsőségére.

Debreczen, 1918 ápr. 24.

F. Kiss István.
református tanítóképző-
intézeti tanár.

Közélet

A lelkészözvegyek közül.

Nagytiszteletű Szerkesztő Úr!

Legyen kegyes b. lapjában közölni ezt a néhány sort, melyben a lelkészözvegyek és árvák sorsáról és helyzetéről kívánok szólni. Szegény áldott emlékü uram még életében, — mintha megérezte volna, hogy övéi hasonló sorsra jutnak, — mindig egy célért küzdött: „Karoljuk föl az özvegyek és árvák ügyeit”. Sokszor emlegette, hogy milyen borzalmas

nyomor és nélkülözés lehet egy özvegyen maradt és elárvult lelkész-családban, ahol a lelket elsötétítő fájdalom mellett, még a napi küzdelmek és szegénység is súlyosbítják az amúgy is elképzelhetetlen helyzetet.

Hiszen még ha a családfő életben van is, nagyon de nagyon sok esetben csak máról-holnapra való tengődés a református papok élete, a mindennapi kenyér harca, melyben csaknem kísértésbe jön lelkének hite.

Csak az Istenben való nagy erős hit a nő és gyermek rajta függő hívő hízalma az, ami erőt ad a mindennapi küzdelemben, hogy küzdjön az apa értük, a gyöngébbekért, akiknek ő az egyetlen támaszuk.

S mi történik, ha ez az egyetlen támasz kidől? Lelki és anyagi nyomor, ami ezután jöhet.

Még az sínes, aki szeretetből homlokáról a kétségbeesés sötét felhőjét elűzze.

Addig, ha a nőnek jutott s a gondtól elég, a nehezebb teher még mindig a családfő vállaira nehezu. Ezután még a tenor oly nehéz, hogy lerokkad alatta az özvegy. És zettel nézve, lát-e segítséget valahonnan? Meről, honnan?

A segítségért kiáltó szó nem veszhet el a pusztában. A lélek mélyéből kiömlő keservnek meg kell találnia a meghallgatást. Kell, hogy az a hit, ami a lélekben még megvan, hit maradhasson, hogy nem kösziklából áll az emberi szív és emberekből áll a konvent és ez emberi szíveknek éreznők kell, hogy az elesetteken segíteni, őket felemelni, az emberi szinten tartani nemcsak a Krisztus által hirdett szeretet megbizonyítása, de a legelenőbb felebaráti kötelesség is.

Drágasági pótlékról még álmodni sem merünk már. De legalább a nyugdíjemelés, amelyet már régen tervbe vettek, valósulna meg.

Az Isten kegyelmére kérjük azokat, akiknek hatalmokban áll, hogy segítsenek még azokon, akiket segíteni lehet. Mert esordultig van már a keserű pohár.

özv. Papp Lászlóné,
református lelkészözvegy.

A hivatalos egyház és a Református Sajtóegyesület.

Nem a hivatalos egyház megbízásából, de az egyház iránti szeretettől hevülő lélek belső indításából határozta el a közelmúltban néhány jobb lelkék, hogy a reformáció 400 éves jubileuma emlékére megalakítják a Református Sajtóegyesületet. Az akarat már testet öltött, valósággá lett s mint a Református Sajtó 1. száma hírül vitte minden egyházközségünknek: a legszebb célokkal megalakult a

Református Sajtóegyesület s ennek szolgálatában már működik is, az első kimondottan református nyomda, a Bethlen Gábor nyomda. Ez alkotások gondolata és íakarnálása hiszem, mindnyájunk véleménye szerint méltó volt a reformáció 400 esztendő jubileumához. Méltó volt már csak azért is, mert történelmi igazság az: hogy a reformáció kezdetbeli nagy diadalát főképp a sajtónak köszönheti s viszont, nálunk különösen a sajtó felvirágoztatásának a reformáció volt leghatalmasabb eszköze. Jó fegyvertárs volt a kettő együtt sokáig. Sajnos azonban, hogy a reformáció szülte egyházak s így a mi egyházunk is hűtlen lett fegyvertársaihoz, minek természetes következménye lett, hogy a sajtó is hűtlen (ám mennyire hűtlen!) lett hozzánk. S most kénytelenek vagyunk önvádoló lélekkel konstatálni, hogy az egykori jó fegyvertársból, ellenünk fordított fegyver lett egyrészt a hitetlenség, másrészt a klerikalizmus kezében. És pedig milyen hatalmas fegyvertársát sikere mutatja, mely sok esetben kívülről kitérít a kálvinista öntudat elerőtlenedésében számbeli veszteségeink növekedésében, a hitetlenség terjedésében. E sikereken tobozgatva lett ezután újra a hitetlenség, mert a klerikalizmus kezében dédelgetett kedvence a sajtó és pedig anyagilag is oly áldozattal dédelgetve fent és alant egyaránt, hogy pl. írni-olvasni nem tudó g. kath. ruthének kötött propagatív munkával, egy istentiszteleten egyik kis gyülekezetben több, mint 40 K-t képesek összegyűjteni.

Ily körülmények között nagy lelkesedéssel kell üdvözölni a Református Sajtóegyesületet és a megalakult református nyomdát. Egy jobb jövő perspektíváját bontogatják ez alkotások egyházunk előtt. De hogy ez valóban így legyen, nem kell, ám nem is szabad a hivatalos egyháznak sem tétlenül lenni vele szemben. Sőt az erkölcsi és anyagi támogatás teljességével síkra kell szállani ez alkotások diadaláért.

Elsőnek a kis máramarosugocsi egyházmegye tett eleget ebbeli kötelességének azzal, hogy alólírott indítványára lelkesedéssel kimondotta: 1. a Sajtóegyesületbe való belépését; 2. ennek megtételére egyházközségeink és tagjainak felhívását; 3. megkérni hasonló lépésre az egyházkerületi közgyűlést. Feltétlenül hiszem, hogy egyházunk hivatalos hatóságai, vezetői, a magok nagy erkölcsi és anyagi támogatásával beállanak a nagy cél szolgálatába. Bizonyára meglelik egyházkerületeink a módját annak is, hogy a kerületi partikulárizmuson felül emelkedve, az erők egyesítésével miképp tegyék hatalmas és anyagilag is jövedelmező fegyverré a református sajtót.

A 400 éves jubileum alkalmából e vonatkozásban is hangozzék meghallgatva, mindnyájunkhoz a Jelenések könyvének szózatja: „Van valami panar-

szem ellened!... ..a te első szerelmedet elhagy-
tad!...” Érettem a kor egyik leghatalmasabb fegy-
verét a küzdelembe bele nem vetted! Legyen hát
fűlünk a hal ársra s a hivatalos egyház zászlóbontása
mellett, fel a lelkes propaganda erőt egyesítő, nagy
munkájára.
Peleskey Sándor.

Irodalmi szemle

Papi dolgozatok. Irta *Jánosi Zoltán*, debreczeni református lelkész. X. kötet. Alkalmi egyházi beszédek. Ára kötve 10 kor. Debreczen. Hegedűs és Sándor könyvkiadóhivatala. 8. r. 230 l.

Amilyen ritka képességű egyházi szónok Jánosi, ilyen olyan termékeny is. Immár tízedik kötetét böcsátotta sajtó alá papi dolgozatainak. Olyan impozáns nagyság ez minőségre és mennyiségre egyaránt, amely ritkítja párját különben gazdagnak mondható egyházszónoklati irodalmunkban. Íz a kötele is ilyen olyan figyelemre méltó, mint az eddigiek. Sok minden t olvashatunk és megtalálunk benne: nemcsak a szerző valláserkölesi gondolkodását, a tiszta evangéliumi igazságokat, hanem az ő politikai szociológiai elvű, sőt még homiletikai felfogását is. Érdemes volna mindenképp előbbben beszélni, hogy mennyiben foglalhatnak helyet templomi beszédekben s nem megy-e túlságba a szerző, amikor ezeket a gyülekezeti, a templomi szövegekbe viszi? Ő maga minduntalan előtérbe állítja, érdekes és sok argumentummal védi eljárását. Nekünk úgy látszik, hogy ezek az argumentumok nem mindig súlyosak és helytállóak, de olyanok mégis, amikről érdemes, sőt szükséges is gondolkozni. Ezúttal csak rámutatunk arra, hogy Jánosi meggyőződéses, pozitív elvű theologus; a politikában megalkuvás nélküli, intransigens demokrata; a társadalmi testvériség, egyenlőség, szinte mondhatni a munkán és érdemen alapuló kommunista társadalom harsányszavú hirdetője s minden kiváltságnak, rendnek és osztálynak heves ellenzője. Homiletikai felfogását és eljárását pedig egyik beszédeben (141. l.) akként juttatja kifejezésre: „Nem érthetek egyet azokkal, akik az aktualitásokat, a napi kérdéseket és eseményeket (politikait és társadalmi) az egyházi beszédekből szigorúan ki akarják zárni. Nekem az olyan ígehirdetés, mely a kortól, az élettől, a korszellemtől légmentesen elzárkózik és az evangélium örök igazságait nem a napi kérdésekben és eseményekben tükrözteti: nem egyéb, mint szószaporítás”. Jánosi valóban a kor, a mindennapi élet kérdéseire és eseményeire világít rá az evangélium fényével, néha nagyon is erősen, hogy így rázza fel hallgatóságát. Most a nagy világháború áll az események középpontjában, azért valamennyi beszéde vonatkozásban van a háborúval, melynek ő evangéliumi alapon elvi ellensége s eleitől kezdve mennydörög ellene. Új kötetét, tanulmányozás végett, szívesen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Ígehirdető. 1918 május 5. füzet. Hét beszédet tartalmaz, melyek közül kettő áldozócsütörtöki (Szücs J., Rédei K.), kettő pünkösti (Jancsó S., Dr. Deák J.), három vasárnapi (Dr. Deák J., Lukácsy I., Duszik L.). A nagy gonddal szerkesztett folyóirat Nagybányán jelenik meg s előfizetési ára egész évre 14 K.

A Református Sajtó április 15-én megjelent 2. számának minden egyes rovatában és cikkében nagyon tanulságosan mutat rá sok olyan tényre és mozzanatra, amit a sajtót illetőleg, minden intelligens és egyházaért buzgó református embernek szükséges tudni. Kiadóhivatala: Budapest, IX., Ráday-utca 28. Előfizetési ára egész évre 2 K.

A Magyarság, Az Erő és a Magyar Ifjúság áprilisi számai a megtalált jó úton, kipróbált erővel és gazdag tartalommal bizonyítják életképességüket és hasznosságukat.

Halottaink

Hauck Albert, a lipcsei egyetem világhírű egyháztörténelmi professzora életének 73. évében április 7-én meghalt. A kiváló tudós sok értékes művel gyakorlatilag az egyháztörténelmi irodalmi életének főműve: Kirchengeschichte Deutschlands négy kötetben 1886-tól 1905-ig jelent meg Lipcsében. 1880-tól kezdve mint főmunkatárs, 1882-től mint egyedüli szerkesztő vezette a Herzog által megindított Realencyklopädie második kiadását, majd ugyancsak ő vezette az 1896–1909. években e hatalmas mű harmadik kiadásának munkálatait. A neve úgy ezekben a művekben, mint lebilincselő előadásait hallgató tanítványai lelkében meg van örökítve.

Szilágyi Bálint ügyvéd, a debreczeni presbiterum aljegyzője április 19-én este hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése 21-én délelőtt nagy részvét mellett folyt le. Szilágyi Sándor bpesti gimn. tanár édes apját. Kövendi Dénes kunmadarasi lelkész apósa, ifj. Kövendi Dénes karczagi gimn. tanár nagyapját gyászolja a boldogultban. Az elköltözött aranyos kedélyű öreg urat mindenki szerette, becsülte s emlékét híven és szeretettel fogja megőrizni mindvégig.

Pongrácz Józsika, Pongrácz József pápai theol. tanár, kollégiumi igazgató kedves kis fia, 10 hónapos korában április 18-án visszaadta ártatlan lelkét Teremtőjének. Az Úr, aki kifürkészhetetlen úton vezet a földi gyermekeit, adjon vigasztalást és erőt a mérhetetlen csapás elhordozására. A gyászos család fájdalmában őszinte részvétet osztakozunk.

P. Nagy György bacskai tanító, néhai P. Nagy Gusztáv sárospataki theol. tanár legifjabb fia életének 25. évében 1918 április 16-án hosszas szenvedés után elhunyt. Hivatásának élő szorgalmas tanító volt.

Borza Mór hetényi lelkész életének 60. évében folyó évi április hó 12-én hosszas szenvedés után jobb létre szenderült. Az érdemes lelképásztor 32 esztendeig volt az Úr szőlőjének munkása, amely időből 16 évet Hetényen töltött. Emlékét a Dunántúli Protestáns Lap 17. száma örökíti meg hosszabb cikkben Soós Károly búcsi lelkész tollából.

Szöllősy Ferenc mokesakerézi lelkész 65 éves korában 1918 április 10-én elhunyt. Hívei, akiknek 38 éven át volt hű gondozójuk, nagy lelki szomorúsággal kísérték utolsó útjára. Elhunytát özvegye, négy gyermeke, unokái, menyé, vejei, testvére és nagyszámú előkelő rokonság siratja.

Kövér Sámuel bodrogolaszii tanító a haretéren szerzett betegsége következtében 1918 március 31-én, 26 éves korában meghalt. Kötelességtudó, lelkiismeretes, munkás tanító volt.

Nagytiszteletű özv. Nagy Istvánné szül. Lukács Anna 1908. évi ápr. 8-án elhunyt Hegyközszentimrén, életének 72, második özvegyiségének 10. évében. Az elhunyt úri nő néhai Nagy Istvánnak, az érmelléki református egyház volt esperesének s hegyközszentimrei református lelkésznek özvegye. Halálát kiterjedt rokonsága gyászolja. Temetése április hó 10-én ment végbe Hegyközszentimrén.

Különfélék

A református egyetemes konvent f. évi április 21—26. napjain tartotta ülését dr. Baltazár Dezső püspök és gróf Degenfeld József főgondnok elnöklete alatt. Az egyházi elnök buzgó imádsága és a gyűlés megnyitása után melegen üdvözölte a konvent Nagy Károly erdélyi püspököt. A bizottságok elé nem tartozó ügyek tárgyalásánál a hadbavonultak lelki gondozása kérdésében gróf Tisza István főgondnok tette meg a napilapokból ismert megjegyzését a tabori lelkészeknek intenzívebb munkásságra kötelezése és szigorúbb ellenőrzése iránt. Erre a felszólalásra dr. Baltazár Dezső püspök adott kielégítőleg tájékoztató választ. A parokhiális könyvtár-bizottság előterjesztéseinek tárgyalásánál, egyháztörténelmi életrajzoknak a Parokhiális könyvtárba való felvétele iránt úgy határoztak, hogy ha alkalmas művet ír valaki, a bizottság kiadja. Dr. Lencz Géza: *Der Aufstand Bocskay's* c. művének külföldön való terjesztése ügyében 286 példányt a konvent átvett és szétküldése iránt intézkedik. A liturgia-ügyi bizottság előterjesztései elhalasztattak. A közalap-vegrehajtó, lelkészi nyugdíjintézeti, valamint a közjogi bizottság előterjesztései tárgyalása után a közigazgatási bizottság előterjesztéseiből a zsinathoz utalták a behivatalnokok betegsegélyző-egyesülete, a lelkészek és s.-lelkészek családi pótléka, s s.-lelkészeknek betegség esetén való intézményes

segítése, a megválasztott, de állásukat el nem foglaló tanítókkal szemben követendő eljárás, a református sajtó és egyházművészeti bizottság létesítése tárgyában történt előterjesztéseket. A zsinathoz mentek fel a kántortanítók külön kántori javadalmazására vonatkozó egyházkerületi munkálatok, míg az énekevezérek egyesületének kérvénye a drágasági pótlék megszavazása iránt az egyházkerületekhez adatott le saját hatáskörben való eljárás végett. Több bizottság jelentésének tudomásul vétele után az egyetemes tanügyi bizottság előterjesztéseire került a sor, amelyeket legnagyobb részt elfogadtak. A módosítások, illetőleg pótlások közül kiemelendő az, hogy a theol. akadémiákról szóló határozattal együtt megbízta a konvent dr. Baltazár Dezső és Nagy Károly püspököket, hogy a jövő évben látogassák meg az összes lelkésznevelő-intézeteket s tapasztalataikról tegyenek jelentést; ezenkívül kimondották azt is, hogy a most tanulmányi szabadságon levő katona theologusok részére a nyári kurzus tartamára is megkísérlik a minisztertől a szabadságolást. A vallásstanári vizsga letételének némi könnyítését célozza az a határozat, mely szerint akik a magyar nyelv és irodalomból alapvizsgáztak, azok ebből nem tesznek vizsgát, úgyszintén áll cz a filozófiai tárgyakra is. A bírósági ügyek közül a dr. Ferenczy Árpád sárospataki jogtanárét visszaadták a tiszáninneri kerületnek. A konventi ülés 26-án délben ért véget.

A katolikus népszövetség jelentékeny tényező Debreczen közéletében is. A népszövetségi otthon talán a leglátogatottabb klub a városban és igen sokan vannak a rendes látogatók közt református vallású urak is. Leginkább előkelő társadalmi állású egyének, tehát még azt sem lehet mondani, hogy azért mennek e különféle társadalmi állású emberekből álló klubba, hogy ott maguknál előkelőbbekkel találkozzanak. Szerepet játszik a népszövetség a politikában is. Említettük, hogy az I. kerületi képviselőválasztás alkalmával is igyekezett érvényesülni. De ez akkor még nagyon is csendben történt. Ellenben a legutóbbi III. kerületi képviselőválasztásnál már nagyon is nyíltan előállott. A helyi lapokból olvasható felhívás és közlés szerint Czipott György *királyi ítélőtáblai bíró* (!) összehívta a szövetség tagjait, hogy a képviselőválasztás ügyében véglegesen állást foglaljanak s a gyűlés után Szent-Királyi Tivadar dohánytőzsdés, mint elnök, értesítette Sebens Dénest, hogy a kerület *katholikus választói pártkülönbség nélkül* mellé álltak. Nem áll módunkban tudni, hogy a népszövetségnek és népszövetségi otthonnak van-e joga foglalkozni pártpolitikával, azt sem vizsgálhatjuk, vajjon ellentmondás nélkül nyilatkozhatik-e az összes katolikus vallású választók nevében. Az azonban, mint *protestáns sajtóorganumot* igenis érdekel, hogy a kálvinista Rómában református előkelőségek rendre látogatnak olyan

klubot, mely annyira katolikus felekezeti jellegű, hogy tagjait még a politikában is katolikus szempontok szerint összetartja. Persze, a népszövetségi otthon vezetői és legállandóbb látogatói a *róm. kath. lelkészek*, kik keresik és megtalálják az alkalmat, hogy híveikkel a társas életben is érintkezve, azoknak figyelmét és érdeklődését az egyházra s az egyház életérdekeire rátereljék s kik közt mindig megvan a kellemes harmónia tekintetben, hogy közéleti működésükben egyéni hajlamot, pártpolitikát egyaránt alárendelnek az egyház érdekének, melynek szolgálatára esküdtek.

A debreczeni középiskolák a tanárok háza javára a Csokonai színházban ma este 8 órakor gazdag műsorú estét rendeznek, amelyen a helybeli középiskolák tanárain és tanulóin kívül a legkiválóbb műkedvelők szerepelnek. Az est iránt városszerte óriási az érdeklődés.

Horthy Miklós ellentengernagy és a debreczeni kollégium. Horthy Miklós ellentengernagygyá történt kinevezése alkalmából kollégiumunk levélben fejezte ki örömét és jókívánatát egykori jeles növendéke iránt. A kollégium üdvözlétére az ellentengernagy Dr. Lencz Géza kollégiumi igazgatónak a következő választ küldte: Póla „Viribus Unitis” 22/IV. Szívből köszönöm kedves sorait, melyekkel a református kollégium nevében kitüntetni méltóztatott. Örömmel és szeretettel emlékszem mindig azon szép gondtalan időkre vissza, melyeket a református Róma főiskolájának falai közt tölthettem. Reményem, hogy idővel lesz alkalmam ragaszkodásomat tettekkkel bizonyíthatni. Szívvelyes üdvözlettel maradok mélyen tisztelő, igaz hiva *Horthy Miklós*, cs. és kir. ellentengernagy.

Dr. Kesserű Lajos kuriai bíró. A király az igazságügyminiszter előterjesztésére dr. Kesserű Lajos debreczeni törvényszéki elnöknek a kúriai bírói címet és jellegét adományozta. Kesserű Lajost, aki a debreczeni egyházmegyének kiváló világi tanácsbírája és egyházunknak hitbuzgó, nemes szívű és lelkű hű fia, kúriai bíróvá történt előléptetése alkalmából szívünk teljességéből üdvözljük s reá az Úr gazdag áldását kérjük.

Egyetemi tanárok kinevezése. A király a kultuszminiszter előterjesztésére dr. Huss Richárd és dr. Mil-leker Rezső debreczeni ny. rendkívüli tanárokat nyilvános rendes tanárokká nevezte ki. A kinevezett professzorok közül dr. Huss Richárd nagyképzettségű tudós tanára volt már kollégiumunk bölcsészeti akadémiajában is. Ad multos annos.

Kitüntetés. A király Dr. Petzkó Ernő debreczeni főgimnáziumi tanárt, a Vörös-Kereszt Egylet főtitkárát a hadijótékonyság terén kifejtett érdemei elismerésül a másodosztályú polgári érdemkeresztel tüntette ki. Sok önzetlen és fáradságos munkának jutalmazása ez a méltán megérdemelt kitüntetés. Gratulálunk.

A Református Egyházi Könyvtár legközelebbi kiadványa dr. Varga Zsigmond Az ókori keleti népek művelődéstörténete c. művének II. kötete kikerült a sajtó alól s a jövő hónapban expedálása is megkezdődik. A rendkívüli nyomdai viszonyok következtében egyelőre a parochiális könyvtár-bizottság a művek további kiadását kénytelen volt megszüntetni, úgy hogy Forgách Gyula péczeli lelkész Cura pastoralis és belmisszió c. művének szedése is, amely már 13 ívig hatadt, abbamaradt. Reméljük hogy a béke e téren is visszahozza a normális állapotokat s az Egyházi Könyvtár kiadói munkája újra teljes erővel megindulhat. A kiadványok szünetelése alatt sem szüntel azonban a művek előkészítése s reméljük, hogy egyházi írónk munkássága lehetővé teszi, hogy a normális viszonyok helyreállítával az elmaradt könyvilletmények egyszerre legyenek az egyházak rendelkezésére bocsáthatók. A parochiális könyvtár-bizottság legutóbbi gyűlésén az írói tiszteletdíj emelését is tervbe vette s bár meggyőződésünk szerint ez csak másodrendű szerepet játszik írónk munkásságában, kétségtelen, hogy a tiszteletdíjnak a viszonyokhoz mért megfelelő emelése szintén elő fogja mozdítani egyházi irodalmunk nagyobb arányú művelését.

A zsinati alkotmányügyi bizottság április 26-án ülésezett Budapesten s tárgyalta a hozzá utalt ügyeket dr. Kun Béla referálása mellett.

A hevesgykuusági egyházmegye tavaszi közgyűlését Szolnokon tartotta meg április hó 30. napján.

Követendő példa. Mint értesülünk a biharmegyei Pusztajlakon Domra Gyuláné nagytiszteletű asszony a község lakosai körében a felállítandó nagyváradi „Protestáns Árvaház” javára 112 K 10 fillért gyűtött. Ha minden református asszony ennyire szíven viselné a protestáns árvák sorsát, akkor a bihariak nemsokára elérhetnék ama ideális céljokat, hogy mentül több árvának környeit töröljék le.

A debreczeni református polgári leányiskola növendékei f. hó 5-én délután 5 órakor a háborúban elesettek özvegyei és árvái javára iskolai ünnepet rendeznek. A debreczeni egyház e legfiatalabb, de nagy jövőjű iskolájának ez az első nyilvános szereplése.

A debreczeni városi múzeum legújabbán vásárlás útján a Szoboszlai Pap István volt kiváló püspök, ajándékozás útján pedig Simonffy Imre egykori érdemes polgármester olajfestésű képének jutott birtokába. A múzeum gyűjti Debreczen jeleseinek arcképeit.

Adomány. Péchy László kir. kamarás, mátészalkai nagybirtokos Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyző útján 100, azaz száz koronát juttatott a kollégiumi pénztárba a *kántus céljára*. Az összeg a kifejezett kívánság szerint a *Mácsai Sándor*-alaphoz csatoltatott.

Nyugtázás. A kollégiumi internátus egyetemi ifjúsága az „Ottó” hadiárvaház javára március hó 20-án családi jellegű tea-estélyt rendezett, melynek összes jövedelmét hálás köszönettel az alábbiakban nyugtázza a rendezőség: Altberger Sámuelné 100 K, dr. Bernolák Nándor 50 K, özv. Kiss Istvánné 30 K, dr. Baltazár Dezsőné, dr. Galánffy János, Nátházy Béni, Mácsai Sándor, Heley Károly, Szász János, Agárdy Lajosné, Genesy Jenőné, Höffer Ferencné, Asztalos Józsefné 20—20 K, Schvaszta Károly, Peregrényi Gyula 15 K, Thomás Sándorné 14 K, Márk Endre, Sass Béla, dr. Lencz Géza, Csánki Benjámín, Dicsőfi Józsefné, dr. Haendel Vilmos, dr. Pápay József, dr. Martonffy Marcell, dr. R. Kiss István, Eröss Lajosné, Szele György, Erdős Károly, Nagy Gyula, Jakucs István, Kolozsváry Kiss László, Kajary Lajos, Papolczy Miklósné, Sipos Gábor, Tóth Béla, Kerekes László, Zsigmond Elekné, Hanák Józsefné, Bartha Sándor, Lévy Margit Békés 10—10 korona, Polster Erna, N. N. 8—8 K, Magyar Lajos, Barra Gyula, Huber Jenőné 6—6 K, Simonyi Élluska, Kiss Sándor, Dobránszky N., Bedő Lajos, özv. Tukaes Béláné, Weizik N.-né, Percz Sándor, Zeicher N., N. N., Elek Ferenc, N. N., Orosz István, Kovács Istvánné, Bús István 5—5 K, Virág József, Ill Ernő, Payer Margit, N. N., Vadnay Juci, Tóth János, Papp Béla, 4—4 K, Tóth Sándor, dr. Illyefalvi Vitéz Géza, dr. Veress Géza, N. N. 3—3 K, Pröhle Vilma, Révész Sándor, N. N., N. N., N. N., N. N., N. N., N. N., Orosz Lajos, Tóth Ferenc 2—2 K, N. N., N. N. 1—1 K. Összesen 830 korona.

Szerkesztői üzenet.

Érdeklődőnek. Az egyházkerületi pénztárban kezelt dr. Eröss Lajos koszorúváltás-alapnak a vagyoni ereje 1917 dec. 31-én néhány fillér híján (46 fill.) 2800 koronára emelkedett. Felhasználása kérdésében döntés még nem történt. Jótékony célú (pl. ösztöndíjas) alapítványra nézetünk szerint ez az összeg még kevés lenne; a síron emelendő emlékalítás pedig egészen felesleges, mert a család nemcsak díszes sírkövekről gondoskodott, de a sírhely is gondosan be van kerítve vasráccsal; azonkívül a sírhant ápolásáról, virágokkal való díszes beültetéséről a boldogult püspök kegyeletben gazdag szívű özvegye példányszerűen gondoskodik, amint erről főt. püspök urunk is bizonyosságot tehet, aki a gyulai generalis visitációra történt utazása közben a püspökladányi állomáson bekövetkezett pár órai várakozási időt arra fordította, hogy a püspöki székben elődjének sírját, bár a temető a püspökladányi állomástól kissé távol esik, gyalog sétára kész elhatározással kegyeletesen meglátogatta. A koszorúváltás-alapra még gyűjtőakciót lehetne indítani s esetleg hozzákapcsolni az Eröss Lajos és tanulóársai-alapítvány vagyoni erejét, ha az alapítók intenciója nem gátolja.

Most jelent meg:

IMÁDSÁGOK.

Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletekre. — Írta:

F. VARGA LAJOS,
— nagyrábéi református lelkész. —

I-ső kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona.
A II-ik kötet 3—4 hét múlva jelenik meg, ára ugyanannyi lesz. — Portóra 1 korona küldendő.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában
DEBRECZEN.

A „HANGYA”



a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötetlékében jelenleg 1700 fogyasztási szövetkezet működik, amelyek összfor-



galma 80.000.000 korona volt. ♦♦
Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.